

Bijlage 1. Bureaustudie archeologische waarden – maart 2008

Bestemmingsplan Dishoek, onderdeel archeologie Walcherse Archeologische Dienst (maart 2008)

Algemeen

In Europees verband is het "Verdrag van Malta" tot stand gekomen. Uitgangspunt van dit verdrag is het archeologisch erfgoed zo veel mogelijk te behouden. Waar dit niet mogelijk is dient het bodemarchief met zorg ontsloten te worden. Bij het ontwikkelen van ruimtelijk beleid moet het archeologisch belang vanaf het begin meewegen in de besluitvorming. Om dit meewegen te laten plaatsvinden wordt, naast de bestaande regelgeving en beleid, een economische factor toegevoegd. De kosten voor het zorgvuldig omgaan met het bodemarchief, dus de kosten voor inventarisatie, (voor)onderzoeken, bodemonderzoek en documentatie, worden door de initiatiefnemer betaald.

De provincie Zeeland en gemeente Veere streven naar een versterking van de relatie tussen archeologie en ruimtelijke ordening. In de geest van het Verdrag van Malta is in 2007 een wijziging van de monumentenwet 1988 in de vorm van de Wet op de archeologische monumentenzorg (WAMZ) van kracht geworden. Een belangrijk onderdeel van de WAMZ is dat de verantwoordelijkheid voor het cultureel erfgoed bij de gemeenten komt te liggen. In de WAMZ wordt geregeld dat de gemeenteraad bij de vaststelling van een bestemmingsplan rekening houdt met de in de grond aanwezige dan wel te verwachten monumenten. Volgens de wet kan in het belang van de archeologische monumentenzorg bij een bestemmingsplan worden bepaald dat de aanvrager van een aanleg- en bouwvergunning een rapport dient over te leggen, waarin de archeologische waarde van het terrein dat blijkens de aanvraag zal worden verstoord naar het oordeel van burgemeester en wethouders voldoende is vastgesteld.

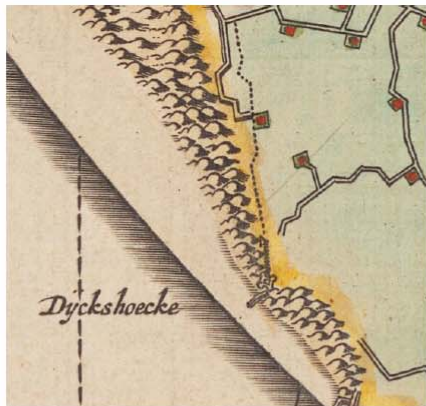
Vooruitlopend op de WAMZ hebben de Walcherse gemeenten een eigen archeologiebeleid geformuleerd en vastgesteld in de Nota Archeologische monumentenzorg Walcheren 2006. Deze nota schrijft nu het vigerende archeologiebeleid binnen de gemeente Veere voor, waardoor het provinciale archeologiebeleid op de tweede plaats komt. Om ervoor te zorgen dat het Nederlandse archeologisch erfgoed wordt beschermd en er bij ruimtelijke afwegingen rekening wordt gehouden met archeologische waarden, is vanuit het Rijk een Archeologisch Informatiesysteem (ARCHIS) opgemaakt, waarin alle bekende archeologische waarden zijn opgenomen. Terreinen van archeologisch belang of waarde zijn vastgelegd op de Archeologische Monumenten Kaart (AMK). Om een indicatie te krijgen voor een archeologische verwachting is een archeologisch verwachtingsmodel opgesteld in de vorm van de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW). Beide kaarten, naast enkele historische kaarten, liggen aan de basis van de Walcherse archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart. De ontheffingsregeling behorende bij het Walchers archeologiebeleid gaat uit van deze laatste kaart.

Onderzoek

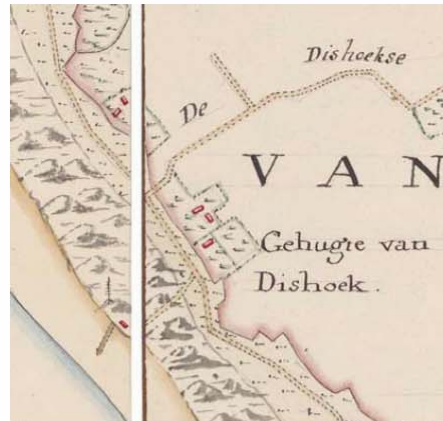
Naar aanleiding van het bestemmingsplan Dishoek heeft de Walcherse Archeologische Dienst een beperkte bureaustudie uitgevoerd naar de te verwachten archeologische waarden in het gebied.

Hieruit is gebleken dat de eigenlijke kern Dishoek pas vrij laat ontstaan is. In de 16e eeuw en mogelijk ook daarvoor vormden de hoge duinen bij Dishoek een baken voor de schepen die de Vlissingse haven aandedden. Op de kaart van Visscher-Roman, opgemaakt rond 1655, wordt de kern aangegeven als Dijkshoecke (figuur 1). Van een echte woongemeenschap is echter nog geen sprake. Achter de duinen zijn enkele individuele boerderijen opgetekend, maar op de plek waar later het huidige Dishoek zou ontstaan, is in die tijd enkel een soort baken weergegeven. Een eeuw later, op de kaart van Hattinga (ca. 1750), is er wel sprake van het Gehugte van Dishoek (figuur 2). Dit gehucht bestaat slechts enkele boerderijen, net achter de duinen. Op de kaarten van Walcheren uit 1852, 1875 en 1947 is de kern nauwelijks aangegroeid (figuur 3 en 4). De grote aangroei komt er in de tweede helft van de 20e eeuw, zoals te zien is op een luchtfoto uit 1974 (figuur 5).

Gezien het relatief recente ontstaan van de Dishoekse kern is er binnen de kom geen AMK-terrein aangeduid.



figuur 1 ca. 1680 (bron: Zeeuws Archief)



figuur 2 ca. 1750 (bron: Zeeuws Archief)



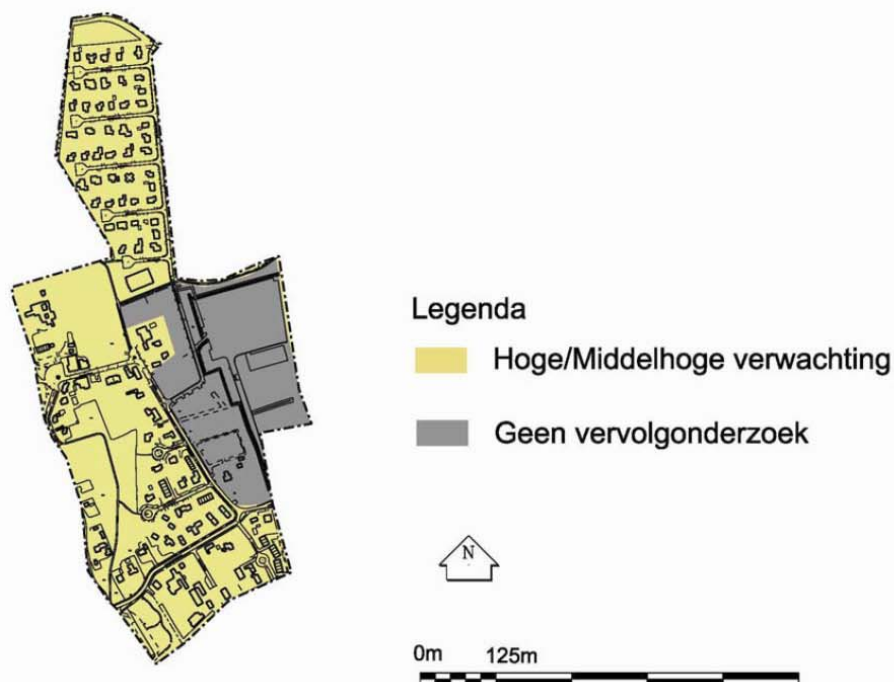
figuur 3 ca. 1852 (bron: Zeeuws Archief)



figuur 4 ca. 1947 (bron: Zeeuws Archief)



figuur 5 ca. 1974 (bron: SCEZ)



figuur 6 nieuwe inventarisatie archeologische (verwachtings-)waarden 2008 kom Dishoek

Voor gebieden gelegen binnen een straal van 50 meter rondom bekende vindplaatsen (zie blauwe gearceerde cirkels op figuur 6 uit 2008) gelden aparte ontheffingsmaten. Ten tijde van de totstandkoming van dit bestemmingsplan zijn de volgende vindplaatsen net ten noorden van de zuidelijke punt van de kom van Dishoek bekend:

404392: aan de Kaapduinseweg werden tijdens proefsleuvenonderzoek in 2006 aardewerkfragmenten uit sporen -greppels en (afval)kuilen- en uit de aanleg van het vlak/slootkantinspectie aangetroffen. Dit aardewerk bestaat uit Paffrath, Andenne, kogelpot, grijsbakkend, roodbakkend (10e-13e/13e-16e/16e-19e eeuw).

400679: Eveneens aan de Kaapduinseweg werd in een greppelvulling houtskool, 1 bijna steengoed scherf (12e-13e eeuw) en een vroeg roodbakkende aardewerkscherf (12e-13e eeuw) aangetroffen. Mogelijk houdt deze vindplaats verband met de Aelewerf, die op de veldnamenkaart van Walcheren met een vraagteken net ten oosten van de onderzoekslocatie is aangegeven.

Binnen de komgrens van Dishoek zijn twee onderzoeken uitgevoerd:

ArcheoMedia voerde in 2004 een booronderzoek uit ter hoogte van Kaapduinseweg/Verlengde Dishoekseweg. Bij dit onderzoek zijn binnen de kom Dishoek geen archeologische waarden aangetroffen (OMG 6135).

Aan diezelfde Kaapduinseweg werd in 2006 een bureauonderzoek uitgevoerd door SMA. Ook hier werden binnen de kom van Dishoek geen archeologische waarden aangetroffen (OMG 17719).

Aandachtspunten voor het beleid

Het Walcherse archeologiebeleid is op de eerste plaats gericht op zogenaamd behoud in situ. Dit houdt in dat er naar gestreefd moet worden archeologische waarden ongestoord in de ondergrond te bewaren. Ingrepen die tot de aantasting van de verwachte archeologische resten leiden, moeten zoveel mogelijk worden vermeden. In geval van (plan)wijzigingen waarvoor graafwerkzaamheden noodzakelijk zijn, moeten initiatiefnemer er op worden gewezen, dat voorafgaand aan graafwerkzaamheden, die de in het Walchers archeologiebeleid vastgestelde diepten en oppervlaktes overstijgen, archeologisch vooronderzoek in de vorm van bureauonderzoek, eventueel gevolgd door inventariserend veldonderzoek, moeten worden uitgevoerd. Op basis van de resultaten van dit onderzoek kan verdere belangenafweging en besluitvorming plaatsvinden. Bij planontwikkeling op het gebied van ruimtelijke ordening binnen de zogenaamde AMK-terreinen moet bovendien de provincie worden geraadpleegd over het vervolgtraject.

De Walcherse archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart dient als archeologisch toetsingskader bij de beoordeling van ruimtelijke plannen en projecten. Op basis van het Walchers archeologiebeleid en aan de hand van het in het kader van de totstandkoming van onderhavig bestemmingsplan door de Walcherse Archeologische Dienst uitgevoerde bureauonderzoek werden voor verschillende zones binnen de kom van Dishoek de volgende beleidsregels vastgesteld:

Het bestemmingsplan voor de kom van Dishoek beslaat twee zones, waarvoor volgens het gemeentelijk archeologiebeleid een bepaalde ontheffing geldt. Bijkomend geldt een specifieke regeling in de nabijheid van bekende vindplaatsen.

De kom van Dishoek beslaat een zone die op de archeologische beleidsadvieskaart voor Walcheren is aangegeven als gebied met hoge en middelhoge trefkans op archeologische vondsten (verwachtingszone). Hiervoor geldt dat bodemingrepen dieper dan 40 cm onder maaiveld en groter dan 500 m² voorafgegaan moeten worden door archeologisch onderzoek (donkergeel aangeduid op figuur 6).

Ten tweede werden bij archeologisch onderzoek in het oostelijke deel van de kom Dishoek, langs de Kaapduinseweg, geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van een archeologische vindplaats vastgesteld. Deze zone, grijs aangeduid op de kaart, is dan ook vrijgesteld van verder archeologisch onderzoek (figuur 6).

Advies over bovenstaande ontheffingen kan ingewonnen worden bij de Walcherse Archeologische Dienst.